

สารบัญ

|                                                | หน้า |
|------------------------------------------------|------|
| กิตติกรรมประกาศ                                | ค    |
| บทคัดย่อภาษาไทย                                | ง    |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ                             | จ    |
| สารบัญ                                         | ฉ    |
| สารบัญตาราง                                    | ณ    |
| บทที่ 1      บทนำ                              |      |
| ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา                 | 1    |
| วัตถุประสงค์ของการวิจัย                        | 4    |
| ขอบเขตการวิจัย                                 | 4    |
| นิยามศัพท์                                     | 5    |
| บทที่ 2      แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง       | 7    |
| แนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่      | 7    |
| แนวคิดชุมชนปฏิบัติการและอัตลักษณ์              | 9    |
| แนวคิดวาทกรรม                                  | 12   |
| แนวคิดเรื่องพื้นที่                            | 14   |
| กรอบแนวคิดในการวิจัย                           | 15   |
| บทที่ 3      ระเบียบวิธีการวิจัย               | 16   |
| การเตรียมตัวของผู้วิจัย                        | 16   |
| การเข้าสู่ภาคสนามและเก็บรวบรวมข้อมูล           | 17   |
| การตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล             | 21   |
| บทที่ 4      ผลการวิจัย                        | 23   |
| ตอนที่ 1 พุทธศาสนาในความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย | 23   |
| พุทธศาสนากับรัฐไทย                             | 24   |
| การเปลี่ยนแปลงรากฐานความคิดของพุทธศาสนาไทย     | 25   |
| ความเคลื่อนไหวของขบวนการพุทธศาสนาแนวปฏิรูป     | 29   |
| พุทธศาสนากับความเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่    | 32   |
| วิกฤตการณ์ของพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบัน       | 34   |

## สารบัญ

|                                               | หน้า |
|-----------------------------------------------|------|
| ตอนที่ 2                                      |      |
| ธรรมกาย : ปราบฏการณ์ทางศาสนาแห่งยุคสมัย       | 37   |
| ความเป็นมาของสำนักธรรมกาย                     | 39   |
| โครงสร้างองค์กรของสำนักธรรมกาย                | 44   |
| อุดมการณ์ทางศาสนาของสำนักธรรมกาย              | 50   |
| ตอนที่ 3                                      |      |
| โครงการอบรมธรรมทายาท                          | 54   |
| ธรรมทายาทสร้างชมรมพุทธศาสตร์                  | 57   |
| โครงการอบรมธรรมทายาทสู่การอุปสมบทหมู่         | 62   |
| การสร้างเครือข่ายชมรมพุทธศาสตร์ทั่วประเทศ     | 63   |
| ตอนที่ 4                                      |      |
| พัฒนาการของขบวนการธรรมทายาทใน                 |      |
| สถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ                       | 65   |
| มหาวิทยาลัยเชียงใหม่กับบริบทความเชื่อทางศาสนา | 71   |
| “พุทธศิลป์” : ชมรมแห่งความหลากหลาย-           |      |
| ทางความเชื่อศาสนา                             | 73   |
| การเผยแผ่ความเชื่อทางศาสนาของขบวนการธรรมทายาท |      |
| ในสถาบันอุดมศึกษาภาคเหนือ                     | 76   |
| 1. ยุคบุกเบิก (พ.ศ.2529-2530)                 | 77   |
| 2. ยุคชมรมพุทธศิลป์คณะแพทยศาสตร์              |      |
| (พ.ศ.2530-2534)                               | 80   |
| 3. ยุคเฟื่องฟู (พ.ศ.2534-2536)                | 87   |
| 4. ยุคชมรมพุทธศิลป์คณะวิศวกรรมศาสตร์          |      |
| (พ.ศ.2536-2544)                               | 89   |
| ตอนที่ 5                                      |      |
| กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางศาสนา               |      |
| ของขบวนการธรรมทายาทในสถาบันอุดมศึกษา          |      |
| ภาคเหนือ                                      | 91   |
| การจัดองค์กรของขบวนการธรรมทายาท               | 92   |
| ความหมายของความเชื่อทางศาสนา                  | 93   |

| สารบัญ                                               |                                       | หน้า |
|------------------------------------------------------|---------------------------------------|------|
| รูปแบบการดำเนินชีวิต                                 |                                       |      |
| และกระบวนการกลายเป็น “ธรรมกาย”                       |                                       | 94   |
| ปฏิบัติการทางศาสนาภายในขบวนการธรรมทายาท              |                                       | 98   |
| 1. การสวดมนต์ทำวัตร                                  |                                       | 98   |
| 2. การทำสมาธิตามแนววิชาธรรมกาย                       |                                       | 99   |
| 3. การไปวัดทุกวันอาทิตย์ต้นเดือนและ                  |                                       |      |
| วันสำคัญทางศาสนา                                     |                                       | 102  |
| 4. การเข้าอบรมประจำปี                                |                                       | 105  |
| ตอนที่ 6 เจื่อนใจทางสังคมที่ก่อให้เกิดกระบวนการสร้าง |                                       |      |
| อัตลักษณ์ทางศาสนา                                    |                                       | 106  |
| บทที่ 5                                              | สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ | 109  |
|                                                      | สรุปผลการวิจัย                        | 110  |
|                                                      | อภิปรายผล                             | 112  |
|                                                      | ข้อเสนอแนะ                            | 115  |
| บรรณานุกรม                                           |                                       | 117  |
| ประวัติผู้เขียน                                      |                                       | 125  |

สารบัญตาราง

| ตาราง |                                         | หน้า |
|-------|-----------------------------------------|------|
| 1     | ผังการบริหารงานมูลนิธิธรรมกาย           | 45   |
| 2     | วุฒิการศึกษาของบุคลากรประจำสำนักธรรมกาย | 47   |